

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje in izdaja *Anton Štrekelj*, državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici

Štev. 8.

V Gorici, dne 19. aprila 1906.

Pečaj 11.

Ali smo kmetje uzrok veliki druginji?

Noben stan ne bije dandanes tako hudega boja za svoj odstanek, kakor ga bije kmetski stan. Vsled rastlinskih bolezní in vremenskih nezgod imeli smo zadnja leta vedno manj pridelkov, nasprotno pa se nam večajo in množijo od leta do leta razne davščine in drugi stroški. Vsled vedno dražjih delavskih moči ni več mogoče pridelovati kmetu po onih cenah, po katerih se je pridelovalo še pred kratkim. Zato imamo s pridelovanjem povsod vedno večje stroške a vendar so cene našim pridelkom vedno enake ali pa še celo manjše. Popolnoma opravičeno je toraj, če skuša kmet svoje pridelke nekoliko dražje prodati, nego jih je prodajal takrat, ko jih je bolj po ceni dobival. Saj so tudi obrtniki poskočili s cenami za kmetske potrebščine. Gorjé pa kmetu, ki bi hotel varovati v tem oziru svoje pravice! Še nam je v spominu kak surov in grd boj je pričelo lansko leto ljubljansko meščanstvo nasproti okoličanom, ki so hoteli postaviti ceno mleku nekoliko bolj visoko, nego je bila v navadi desetletja in desetletja. Koliko zaničevanja so morali pretrpeti ubogi kmetje! Lakomniki! požeruhi! revežem hočejo podražiti živež, čitalo se je celo v časopisju. V tem boju pa se niso gnali toliko reveži, ki znajo, da je sam kmet revež med reveži in ne more vsled večih stroškov dajati mleka po takih cenah, ki so bile v navadi pred tolikimi leti, ko se je dajalo težaku mesto 3 kron, 30 krajcarjev dnine, marveč v tem boju odlikovala se je najbolj skopa gospoda, ki nima srca do kmeta.

Če se po mestih vedno bolj toži o draginji, nismo krivi temu kmetje, marveč prekupčevalci. Mi imamo v največ slučajih celo sami škodo od tega, ker se stavijo vsled draginje tudi na nas vedno več zahteve. Prekupčevalci so, ki gulijo nas in druge sloje. Le poglejmo mesarje! Čim se podraža živina samo za znamenje, koj povišajo cene mesu za 4 krajcarje. Nikdar pa jim ne pade v glavo, da bi ceno zopet znižali, ko je živina izgubila kup. Ravno tako delajo peki, krčmarji itd. Letos se je n. pr. povišala na Goriškem deželna doklada na pivo, če se ne motimo, za 3 krone na hektoliter. Krčmarji so podražili pivo za 8 kron. Ves dobiček steka se dandanes toraj v prekučevalčev žep. —

„Ti kmetje napravljajo draginjo“, govoril je nekega dne v gostilni tvorniški delavec. „Da bi ne ti vedno zahtevali, naj se prepove vvoz živine iz drugih krajev, jedli bi sedaj pečenko bolj po ceni.“

Popolnoma prav mu je odgovoril kmet, ki je sedel pri sosednji mizi: „Če bi ne zahtevali obrtniki vedno večje colnine na orodje, ki se vpelje k nam preko meje, imeli bi ga mi kmetje bolj po ceni, nego iz vaše tvornice. Vaša tvornica bi bila prisiljena potem znižati ceno orodju in s tem znižanjem združila bi gotovo tudi znižanje vaše plače. Če bi jedli toraj vi pečenko bolj po ceni, ne bi bili nič na boljšem, ker bi imeli tudi manj v žepu“.

Ako zahtevamo kmetje, da se nas varuje pred tujimi pridelki, to ni nikakoršen prouzročitelj draginje, ker delajo isto tudi drugi stanovi za svoje pridelke. Smelo lahko trdimo, da se nobenemu stanu ne godi pri tem toliko krivice, kakor ravno kmetu, četudi je ta v državi poglavitni steber. Ako silimo sodržavljane, da porabijo najprej naše pridelke, to je popolnoma prav, saj uporabljamo tudi mi v prvi vrsti domače obrtnijske izdelke.

„Kmetu se godi dobro! Kokoši in piščancev ima polno dvorišče, v hlevu polno krav in mleka kar polne golide. Pa se še pritožujejo kmetje, da jim gre slabo, a taka draginja v mestu“, govorila mi je mestna gosa. Njenim besedam ne dajem posebne važnosti, ker je govorila, kakor razumi. Povedati pa moram, da misli na enak način o kmetih večina meščanov. Oni menijo, da ne stane vse to nič! „Kaj to! po polju se vrže malo

semena in za par mesecev se ga pridela tisočkrat toliko. To so pač lepe obresti!“, rekel mi je nekdo, ki je rojen sicer v kmetški hiši, toda zgojen večidel v mestu. Lansko leto se je čitalo v ljubljanskem dnevniku, da stane kmeta liter mleka največ 3 krajcarje. Vidite, take presodke imajo mestni ljudje o tem, kaj stanejo pridelki kmeta. Zato mečejo na nas krivdo radi draginje.

Da, da! Zadnji čas je, da spregledamo tudi mi in ne damo svojih pridelkov pod ono ceno, ki stanejo nas. V ta namen bo treba še boja, hudega boja, kajti tudi mi hočemo živeti, vsaj tako dobro živeti, kakor živi tvorniški delavec. Št.

Zlata pravila v kmetijstvu.

1. Kdor hoče v ilovni zemlji mnogo pridelati, je ne sme pozabiti v jeseni preorati. Upliv mrazu, ki je najboljši orač, se s tem jako poveča in tla se primerno pripravijo za pomladansko setev.

2. Čim prej se je polje preoralo in čim dlje je potem počivalo, tem boljše bo za setev. Če seješ žito v komaj preorano zemljo, ne bo nič kaj uspevalo, osobito ne rž.

3. Če orješ mokro zemljo, jo samo pokvariš.

4. Čim bolj pazi kmet na gnoj, tem lažej se spozna pri njem pravi razum za njegov poklic; premajhna gnojišča prouzročajo čestokrat, da gre toliko kmetij podzlo.

5. Rana setev redkokedaj prevari, pozna dostikrat. Onemu, ki je v jeseni sejal redko in spomladi gosto, ne bo treba letos večati skednja.

6. Rž sejati je v bolj suho, pšenico pa v bolj mokro zemljo; oves sejati je rano, za ječmen je treba zemljo dobro prerahljati. Kakor uče skušnje, postane rani oves težji osobito tedaj, če ga povlačimo ali pobranamo.

7. Ječmenu se pozna spomladi, kakšna repa je bila v jeseni na polju.

8. Kdor nima vležanega, na pol sprhlega gnoja, naj ne seje sočivja. Svež gnoj povspeši pač mnogo ljtja, star gnoj pa mnogo stročja.

9. Turšica in konoplja ljubijo oralo, lan brano; hmelj in ogrščica rasteta najboljše v gnojni zemlji. „Ona se ne sramujeta niti na gnoju“, rekel je star kmet.

10. Ako voziš v jeseni gnoj na travnike in ga potrosiš z vapnenim prahom, neznansko povspešiš s tem raščo trave. V suhem vremenu namakaj, če moreš, travnike. Namakanje brez gnojenja ne koristi.

11. „Gospodarjevo oko redi živino“, pravi kmetijski pregovor. Pazi toraj, ljubi kmet, na red in snago v hlevu; pri tem pa ne pozabi, da se krava pri gobcu molze.

12. Živina, ki dobiva mnogo dobre piče in svež zrak ter se vedno snaži, ostane zdrava in čila. „S kravo, ki le malo žré, imaš vedno le gorjé“, rekel je sosed Martin, ko je govoril o svojem gospodarstvu.

13. Konja ne smeš v hrib poditi, navzdol ne dražiti, v ravnini ne varčiti a pri jasliah ne pozabiti. Kdor čvrsto rabi česalo, ščet in snopič slame, prihrani si mnogo konjske hrane.

14. Če pereš včasih ovce in praseta, dobiček lep imel boš koncem leta. Dobra oskrba je najboljši živinozdravnik in obenem tudi najbolj poceni, katerega imamo lahko vedno pri rokah in ni treba hoditi ponj daleč.

15. Pregovor pravi: „Če mnogo perutnine rediš, kmalu se ugonobiš“. Če gojiš perutninarstvo v malem, boš imel dobičke, v velikem pa se ne zlagajo kokoši ne s poljedelstvom ne s pravo živinorejo.

16. Velik greh delajo mnogi kmetovalci, ki premalo pazijo na svoje premoženje. Pregovor pravi: „Le onemu se ukrade veriga z voza, ki je prelen, da bi jo spraval zvečer pod streho“.

17. „Kakoršen gospodar, takšen sluga!“ Če ljubi kmet red in skrbi na vse strani ter se ne drži trdovratno starih navad, izhaja navadno s služabništvom dobro. Glede služabništva pri- tožujejo se navadno oni, o katerih bi se lahko reklo, da so se eno leto prepozno spametili.

18. Kmet, ki je privadil svoje otroke delavnosti, varčnosti in božjega strahu, ima v svoji hiši srečo in vsi dobri ljudje so mu naklonjeni. Kjer pa zavladajo prepiri in sovraštvo, tam se izgubi ljubezen tudi do gospodarstva.

Nik. Lex.

Gnojenje s solitrom.

Soliter je sol, katero dobivamo iz Amerike. Navadno mu pravimo tudi čilski soliter ali solniter. H nam prihaja ta snov zmlata in je zapakovana v vrečah po 100 kg. Soliter se rabi v jako različne tehnične namene, največ pa se ga porabi kot gnojilo. V njem se nahaja namreč 15 do 16 odstotkov dušika, one rudninske snovi, katera zemlji najbolj premanjkuje in brez katere ne more nobena rastlina ne rasti in ne roditi. V čilskem solitru nahaja se dušik v podobi solitrne kisline, ki je spojena z natrijem. V ti obliki je dušik rastlinam koj dohoden. Nasprotno se mora dušik v hlevskem gnoju ali v amonjaku prej pretvoriti v soliterno kislino.

Soliter se v vodi prav lahko raztopi. Zemlja ne veže tega gnojila tako, kakor veže n. pr. kalijevo sol in druge redilne snovi, marveč voda odpelje soliter prav lahko v globočino, kamor ne morejo zlahka doseči rastlinske korenine. Zato moramo biti pri gnojenju s solitrom previdni. Če gnojimo ž njim prerano, izgubi se pred časom njegov vpliv, če gnojimo preveč, ne pride vsa njegova moč v korist. Ker deluje soliter, kakor rečeno, koj, čim pride v zemljo, zato ga bomo trosili po polju takrat, ko ga rastlina najbolj potrebuje. Tudi je dobro da razdelimo gnojenje s solitrom v dva ali tri dele. En del potrosimo pri setvi, drugi pri pletvi, tretji pri osipanju.

Gledé množine solitra, ki naj ga damo polju, odvisno je od zemlje in od rastline, ki se nahaja tu. Revni, bolj težki zemlji treba je več solitra, lahki, redilni zemlji manj. Čim več črne prsti je v zemlji in čim bolj poredkoma se je polje gnojilo s hlevskim gnojem, tem več bomo gnojili s solitrom. Mnogo dušika potrebujejo sledeče rastline: pesa, korenje, turšica, krompir, žito, trta.

Oglejmo si, kako se navadno gnoji tem rastlinam! Gnojenje prvim štirim rastlinam je podobno. Na 1 hektar zemljišča (skoraj 2 orala) potrositi je 200 do 400 kilov solitra. Da se soliter bolj enakomerno razdeli, pomešati ga je s zemljo ali, še boljše, s pepelom. Trositi je enakomerno po vsem polju, vendar je paziti, da ne pride soliter na listje, ker bi ga znal požgati. Ravno tako je paziti, da ne pride kaki rastlini preveč

solitra, ker bi jo ta lahko zamoril. Navadno se razdeli soliter v dve polovici. Prvi del potrosi se po polju pred prvim okopavanjem (pletvijo), drugi del pa pred osipanjem. Boljše je pa, če potrosimo soliter nekoliko prej in sicer pri krompirju in turšici, ko sta izlezla iz zemlje v prvič in pri okopanju v drugič, pri korenju in pesi, ko sta napravila nekoliko peresc, oziroma, ko se je pesa presadila v prvič in pri okopavanju v drugič. Dobro je sicer, če se soliter podkoplje, neobhodno potrebno pa ni, ker pride vseeno z naslednjim dežjem pod zemljo.

Žitu je trositi soliter ko se pleje, oziroma, ko je začelo spomladi poganjati (aprila ali prve dni maja). Temu zadostuje na 1 ha zemljišča 2 q solitra.

Jako važen pripomoček je soliter v vinogradu. Osebito se izplača njegova raba tam, kamor ne moremo spraviti zlahka hlevskega gnoja. Na 1 ha vinograda se ga potrosi navadno 2 do 3 q (1 žlico h vsaki trti). Trositi ga je po celem vinogradu in ne samo okolu trte. Najboljši čas za to delo je koncem aprila ali začetkom maja, ko je pognala trta nekoliko centimetrov dolgo mladje.

Soliter je sicer drago gnojilo, ker se ga pa potrebuje samo malo, se njegova raba vedno izplača. Z 1 q solitra povečamo lahko pridelek pri ovsu za 8 q, pšenici 6 q, rži 6 q, ječmenu 8 q, ter primerno slamo, pri krompirju za 72 q, pesi 110 q, korenju (mirnih) 106 q ter dotičnim zeljiščem. Našim kmetovalcem priporočamo naj poskusijo to gnojilo. Prepričani smo, da se ne bodo kesali. Soliter dobijo v „Gor. kmet. društvu“ in sicer po 30 K q.

Št.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Vino je drugič pretočiti! — Zakaj? Sedaj se začnejo kleti razgrevati, a s kletjo vtoplj se tudi vino. Ako se nahaja v vinu mnogo drožja, lotijo se ga, če je tu dovolj toplote, razne glive. Te glive napravljajo iz drožja ogljenčevo kislino in druge čestokrat strupene tvarine. Drožje obstoji namreč večidel iz be-

ljakovine, ki gnije ravno tako, kakor jajčja beljakovina, zato je tudi pokvarjena vinska beljakovina zdravju škodljiva. Ogljenčeva kislina (zrak), ki se napravlja, ko drožje v vinu gnije, vzdigne se navadno proti vehi in seboj povleče tudi mnogo drožja. Zato se začne vino motiti in nevarnost je sedaj tu, da se popolnoma izpridi. Kdor hoče ohraniti toraj svoje vino zdravo, pretoči naj ga sedaj, toraj prej nego se je njegova klet razgrela.

Kedaj in kako je v prvič žveplati? — Žvepla se proti bolezni, ki ji pravimo grozdna plesnoba ali oidium. Seme te bolezni prezimi navadno na trtnem popju in spomladi, ko začne to popje brsteti, kaliti začne tudi seme. Svoje korenine zabode v list in tu raste in rodi novo seme ali kali. Iz enega zimskega semena napravi se v kratkem času na milijone kali. Proti ti bolezni je najboljše sredstvo drobno zmleto žveplo, ki se potrosi po trti. To žveplo zgori nekako na solncu in pri tem se napravlja žveplena sokislina (žvepleni dim), ki je vsem glivam hud strup. Čim bolj drobno je žveplo, tem lažej zgori, zato ne smemo gledati, ko kupujemo žveplo, na par novčičev. Rano spomladi je na trti le malo kali te bolezni. Ko je pa mladje že odraslo, ga je velike množine. Seveda se ravna ta po tem, kakšno vreme je bilo. Če žveplamo toraj koj spomladi, ko je na trti še malo kali plesnobe, smo bolj gotovi, da bolezen zamorimo, nego potem, ko je trta že popolnoma okužena. Priporoča se toraj, naj se v prvič čim bolj rano žvepla. Ko je pognala trta 3 ali 4 liste, hodi in potrosi jo z žveplom. Za prvo žveplanje se priporočajo ročna sita, ki imajo pa spodaj čopu (pinelu) podobne trakce, s pomočjo katerih se žveplo bolj razdrobi. Tudi kosmata vrečica ni slaba. Z mehkom se izgubi preveč žvepla. Žveplati je ob lepem vremenu in ne v ros. Sedaj, ko je solnce še šibko, žvepla se lahko tudi o poldne.

Kedaj naj se obirajo poganki na divjaku? — Če hočemo, da bo imela amerikska trta močne poganke, ne smemo je mandati šele, ko jo hočemo požlahtniti, marveč koj, ko trta požene, toraj ko so poganki dva, tri *cm* dolgi. S zgodnjim obiranjem bomo trto krepčali, s poznim slabili. Na amerikske podlagi pustiti je 2 ali 3 najlepše mladike, ki rastejo kolikor mogoče navpično. Te je privezati na kol, da jih veter ne odlomi.

Proti pomladanski slani, ki napravlja osobito vinogradnikokom in sadjarjem velikansko škodo, nimamo sicer pravega sredstva. Kolikor toliko pa se lahko ubranemo nevarnosti, ako žgemo v hladni noči v vinogradu ali sadovnjaku take tvarine, ki napravljajo mnogo dima, kakor plevel, listje, smeti itd. Gost dim zabrani namreč, da se zemlja preveč razhladi, razun tega pa vpliva tudi s tem, da ne zadene jutranje solnce preneglo zmrznjenega mladja. Če se namreč zmrzli sok v rastlini polagoma raztopi, zamore se rastlina dostikrat še rešiti. Da bo imele kadenje pravi uspeh, treba je, da se napravlja dim na mnogih krajih. Tudi morajo delati to vsi sosedge.

Obiranje cepljenih drevesc. — Kdor je cepil lansko leto drevesca v speče oko, ne sme sedaj zabiti obrati jim divje poganke. Kdor ne stori tega o pravem času, bo imel šibko drevje. Tudi trtám, ki so cepljene v piščalo ali v speče oko je obrati divjačino. Predno pa tržemo divje mladike, prepričati se moramo vselej, ali je plemenito oko zdravo in ni morebiti pozimi pozeblo.

Mlademu drevescu postavi močan kol! Naši ljudje imajo slabo navado, da prepustijo drevo, čim ga zasadé, popolnoma samemu sebi. „Če hočeš rasti, če ne umri“, pravijo. To ni prav! Da bo donašalo sadno drevje v resnici dobičke, treba je okoli njega nekoliko storiti. Osobito moramo poskrbeti, da mlado drevesce prav vzgojimo. Ker skrbijo naši kmetje za to premalo, vidimo pri nas skoraj same kljuke. Ravnega drevja, ki bi rastlo navpično je le malo. Vse je nagnjeno v stran. Da bo rastlo drevo toraj navpično in bo imelo ravno deblo, katerega bo tvoj sin, ko odpové drevo svoje dolžnosti, lahko prodal tudi mizarju, priporočam ti, nasloni mlado drevesce na močan in raven kol, ki ga zabodeš poleg debelca. Če si sadil letos drevje in mu nisi dal kolov, hodi in daj mu jih!

Žveplo pomešano z modro galico. — Za prvo in drugo žveplanje priporoča se, da vzameme mesto čistega žvepla, žveplo, kateremu je primešano nekoliko zmlete modre galice. S tem zamorimo tudi mnogo kali strupene rose. Če škropimo, ne moremo namreč trte popolnoma namazati z raztopino modre galice. Tu pa tam ostane vedno kako mesto, kjer tekočina ne prime. Osobito na mladem zarodu se to večkrat dogodi. Zato se je n.

pr. lansko leto toliko zaroda osulo. Če pa vpihnemo tudi prah modre galice v trsje, ostane mnogo tega na onih delih, ki niso poškopljani. V jutranji rosi se ta prah raztopi in uniči kali strupene rose. Lansko leto se je prašenje z žveplom pomešanim z modro galico izvrstno obneslo. Kjer se je opravljalo, niso imeli peronospor na grozdu in zarod je ostal. Zato priporočamo našim vinogradnikom, naj rabijo letos tudi oni to mešanico. Žveplo, v katerem je na 100 *kg* 3 *kg* drobno zmlete in dobro pomešane modre galice, dobi se v „Gor. kmet. društvu“ v vrečah po 25 *kg* in stane po 18 vin. *kg*. Če bi si hotel kedo sam pripravljati tako mešanico, ne velja, ker ne more galice tako drobno zmleti, kakor se zmelje v mlinih, ki so v ta namen pripravljani.

Pene'e vino dobiš, če deneš mlado vino sedaj v steklenico in to trdo zatakneš. V vinu pa mora biti še nekoliko grozdnega sladkorja, iz katerega se napravi, ko povré, ogljenčeva kislina. Če je v vinu preveč sladkorja, je nevarno, da se steklenica razleti. Tako vino napravi mnogo gošče, zato ne smeš misliti, da dobiš ž njim šampanjec.

Prehod od suhega krmljenja h svežemu vršiti se mora polagoma. Naši ljudje imajo navado, da prenehajo koj, čim začenejo kravo na pašo, z vsakim krmljenjem. Živina s tem jako lahko oboli. Navadna posledica takemu nepravilnemu ravnanju je driska. Zato se priporoča polagati spočetka svežo travo med seno. Ako se goni živina na pašo, gnati jo je prve dni samo po nekoliko ur, prej pa jo je nakrmiti s suho pičo.

Laškica (topinambura) je rastlina, ki je bila prejšnje čase precej razširjena, ko se je pa začel pridelovati krompir, se je njeno pridelovanje skoraj popolnoma opustilo. Kdor redi mnogo prešičev, temu pa priporočamo, da zasadi kak oddaljen in zapuščen prostor z laškico, ker bo imel ž njo vsako leto precej prešičje hrane in skoraj nobenega dela. Laškica pomnožuje se na dotičnem prostoru, čim smo jo enkrat zasadili, sama, ker ostane mnogo mladega gomolja v zemlji. Laškica se sadi prvo leto kakor krompir, vsaka tri leta se nekoliko pognoji in če treba tu pa tam spomladi zredči. Laškica se izkopava iz zemlje po zimi ali spomladi. Proti zimi je jako trdna. Tudi nekaterim ljudem dopada laškica radi sladkega okusa. Kraševac mi je pravil, da jo proda v Trstu po 5 krajcarjev *kg* in včasih še bolj drago.

Plesnoba na vrtnicah je podobna plesnobi (oidiumu) na trtah. Zato se tudi na isti način pokončuje. Najboljše sredstvo proti ti bolezni je toraj žveplanje. Čim požene vrtnica nekoliko peresc, treba je je nekoliko poprašiti z žveplenim prahom a delo je večkrat ponavljati. Kdor ima vrtnice in jih ni letos še žveplal, opravi naj čim prej to delo. Najbolj napada plesnoba rumeno vrtnico „Marechal Niel“, ki je najlepša vseh vrtnic in je pri nas jako razširjena.

Pšenični otrobi so našemu kmetu najbolj znano močno krmilo. Pšenični otrobi povspešijo posebno mlečnost krave. Če dajemo mnogo teh otrobov, bo pa maslo mehko. Rženi otrobi povspešujejo nasprotno pšeničnim, da se žival bolj debeli.

Močna krmila imenujemo tako živinsko pičo, v kateri se nahaja v majhni množini mnogo beljakovine in tolšče. Močnih krmil je več vrst. Posebno se čislajo tropine raznega oljnatega semena, kakor bombaževe, sezamove, palmine, kokosove, lanene tropine. H močnim krmilom prištevamo tudi razne otrobe, zrnje in moko, ostanke mesa itd. Žal, da se pri nas še premalo pozna vrednost močnih krmil, ki so edino sredstvo, da zamoremo tudi pri slabi krmilni doseči z živino lepe uspehe. Kakor delujejo pri rastlini umetna gnojila, tako delujejo pri živini močna krmila, ki jih rabimo v zvezi z drugo pičo.

Umetna gnojila za turšico. — Kedar orješ potrosi na 1 ha (skoraj 2 orala) zemljišča 400 do 500 kg superfosfata in 100 do 150 kg kalijeve soli. Ko okopavaš potrosi 50 do 70 kg solitra in ko osipavaš ravno toliko zadnjega gnojila. Turšica ljubi posebno soliter. Kdor ni še skušal naj poskusi.

Rdeči zimski radič, ki se deva po zimi v hleve, je najboljše sejati sedaj med oves. Poleti se oves požanje a radič se razvija dalje. Tudi po rdeči (inkarnatni) detelji, ki se prve dni maja pokosi, je dobro sejati radič. Rdeči zimski radič prinaša nekaterim posestnikom okoli Gorice lepe dohodke. Želeti bi bilo, da bi se lotili pridelovanja tudi po Vipavskem, v Brdih, na Krasu in drugod.

Kako se pečatijo steklenice? — Nekateri sežgejo navaden pečatni vosek vrhu steklenice, da kaplja potem na zamašek. Tako pečatenje je počasno in tudi mnogo voska se porabi.

Boljše je, če pečatni vosek raztopimo a v raztopljen vosek potaknemo steklenični vrat. Ker pade lahko, ko se steklenica odpira mnogo pečatnega voska v vino, je boljše če rabimo mesto tega posebne kapice iz cina, ki dajo steklenici tudi lepšo obliko.

Za potikanje strupenega lovorja (*Laurus cerasus*), o katerem smo v listu že pisali, je sedaj, ko začenja poganjati, najboljši čas. Potaknjencu se mora obrati vse listje in dobro je, če se na spodnjem delu nekoliko opraska ali olup. Potakniti je lovor v prekopano zemljo vsaj 15 *cm* globoko.

Okopavine sejte v ravne vrste! — Po Krasu, po Gorah in deloma tudi po Vipavskem in po Brdih imajo navado, da sadijo krompir, fižol, zelje, vrzote, peso, turšico itd. še vedno kar raztreseno po polju. Tako delo je slabo iz dveh vzrokov. Prvič, dobi se teme na rastlina preveč prostora, druga premalo, zato se bo prva mnogo bujniše razvijala in bo delalala sosedu senco. Drugič, je obdelovanje tako obsejanega polja jako težavno, ker se mora vse delo opravljati z rokami. Okopavine sejte zato v ravne vrste, kjer bo rastla vsaka rastlina v enaki daljavi. Res je, da je treba pri setvi nekoliko več dela, ker se mora polagati vsako zrno posebe v jarek, toda sedaj meseca aprila imamo več časa, nego ga bomo imeli meseca maja in junija, ko bo treba okopavati in osipati. Saj sadijo turšico in druge okopavine lahko tudi otroci. Za okopavanje priprežemo pred okopalnik kar par volov in delo, za katero je bilo treba prej 10 težakov, opravimo lahko sami v enem dnevu. Za osipanje rabimo osipalnik. Za obojno delo je jako dobra priprava Planet jr., katerega smo opisali v zadnji številki lista. Koliko dela se prihrani s setvijo v ravne vrste, vprašajo naj Kraševci, Vipavci, Brici in Gorci goriške okoličane, ki so se že poprijeli te navade. Tod se stavi krompir navadno v razgor za plugom, kamor se razgrne tudi nekoliko gnoja. Orati je v grebene, ki se potem razorjejo. S tem pride potem greben tje, kjer je bil prej jarek. Da ne pride krompir pregloboko, pobranati je potem polje. Za setev turšice dobé se tudi posebni sejalni stroji, ki stavijo zrnje v vrsti v enako daljavo ter ga primerno globoko zagrebejo. Ker pa nimajo naši kmetje te priprave, saditi morajo turšico z rokami na ta način, da devajo po eno zrno v brazdo, ki pa ne sme biti pregloboka. Boljše je če se stavi zrnje v one jamice, ki jih je poznati za brazdami. V obeh slučajih je treba turšico dobro pobranati. Za sajenje pese, zelja in podobnih rastlin se moramo ravnati po brazdinih znamenjih.

Kako globoko mora priti seme? — Globokost, v katero moramo dati seme v zemljo, se ravna po debelosti semena. Pravilo je, da mora priti seme trikrat bolj globoko v zemljo, nego je seme debelo.

Vrednost pepela kot gnojilo, je jako različna. Lesni pepel ima povprečno 6—10% kalija, 2—5% fosforne kisline, 30—35% vapna in 5—6% magnezije. Pepel listnega drevja je boljši nego od jelovine. Tudi vejevje in mlado drevje dá boljši pepel nego starina. Vrednost pepela za gnojenje znaša toraj od 1.60 do 3 kron za q. Najbolj zaleže pepel bolj v težki zemlji. Trositi ga je pred ali po dežju, da ga veter ne odnese. Od vseh rastlin je detelja najbolj hvaležna za pepel. Tudi drugo sočivje ga ljubi. Na 1 ha zemljišča treba je 20 do 30 q pepela.

POROČILA.

Komisija za povzdigo govedoreje, ki bo imela osobito namen, premovati bike, se je za goriški politični okraj že imenovala. Vlada je imenovala predsednikom komisije g. Žigo grofa Attemsa, velepos. in grajščaka v Podgori, njegovim namestnikom pa g. Ivana Sauniga, velepos. v Biljah. Deželni odbor je imenoval udom te komisije: I. Ständerer, c. kr. višjega živinozdravnika v Gorici, I. Fonzari, velepos. v Št. Mavru in A. Štrekelj, drž. potov. učitelja kmetijstva v Gorici. V kratkem se ta komisija snide, da ukrene potrebne priprave za nadaljno delovanje.

Kmetijski shod. — Gor. kmet. društvo priredi dne 29. t. m. kmetijski shod: predpoludne ob 11. v Volčjemgradu, popoludne ob 3. v Svetem.

Poučni shod bode v nedeljo dné 22. t. m. v Velikih Žabljah.

Nov vinski zakon. — Vinarski odsek v drž. zboru pooblastil je drž. poslanca Fr. Ploja in G. Marcheta naj izdelata sporazumno z vlado nov načrt za vinski zakon, v katerem se bo oziralo tudi na razne vladne zahteve. Ta načrt se predloži odseku vsaj do 6. maja.

Mlekarski tečaj. — V Logatcu se vrši od 18. t. m. do 15. junija osemtedenski mlekarski tečaj za mlekarje.

Sadno drevje okoli Gorice je sedaj v najbujnišem cvetu. Vse se beli v velikonočni krasoti. Tudi vreme bilo je za cvetje, kakor vstvarjeno. Osobito krasno cvetejo hruške, črešnje in češpe. Jablani pričeli so se šele razpihovati. Žal, da je pa en del cvetja, ki ga vidimo, le varljiv. Hudi mrazovi koncem marca in začetkom aprila zamorili so namreč precejšen del cvetnih pestičev in takov cvet ne more doprinesti sadu. Osobito so trpele marelice in breskve. Tega sadja ne bo v nižavah skoraj nič, v višavah le malo. Da bi se vsaj ono cvetje, ki je ostalo, tem bujniše razvijalo! Tudi rane črešnje so trpele mnogo. V nižavah smo dobili $\frac{2}{3}$ zamorjenih cvetov, v višavah nekaj manje. Pozne črešnje niso trpele! Hruške so večinoma ušle nevarnosti. Na sploh smemo gojiti še vedno upanje na dobro sadno letino.

Posnemajte! Med občine, ki v svojem delokrogu hočejo kaj storiti za povzdigo živinoreje, je stopila tudi občina Bohinjska Bela na Gorenjskem. Ta občina je dovolila šest daril po 30 K, ki jih dobe tisti lastniki bikov, ki k licencevanju 25. aprila t. l. priženo najlepše bike. Tako je prav! S samopomočjo dosežemo največ in pospešujemo zlasti govedorejo, ki je temelj našega gospodarstva.

„Kmet.“

Javni vinski semenj, spojen z vinsko pokušnjo v postonjski jami. Da se tudi vipavskemu vinu zopet pridobi zasluženo ime ter se po možnosti povzdigne vinska kupčija z vipavskim vinskim pridelkom, in ker se je lausko jesen v Postojni vršivši se vinski semenj precej dobro obnesel, se priredi letošnji spomladni vinski semenj, spojen z javno vinsko pokušnjo, v postonjski jami, in sicer v nedeljo, dne 6. maja. Zaradi ugodne železniške zveze z Ljubljano in s Trstom se semenj prične popoldne. Na semnjišču, t. j. v veliki plesni dvorani, bo ves čas svirala godba, morda nastopijo tudi pevski zbori. Vstopnina bo skrajno nizka, najbrž le 50 vin. Zaradi pregleda in reda bodo vinogradniki razvrščeni po posameznih občinah, da se bo mogel vsakdo prepričati o kakovosti vinskega pridelka v posameznih vipavskih občinah.

Poskusi z umetnimi gnojili. — Da se vpliv umetnih gnojil bolj spozna, osobito tudi, da se presodi kako delujejo

razna gnojila v različnih zemljah, dalo bode „Goriško kmetijsko društvo“ 40 posestnikom brezplačno toliko gnojila, kolikor ga je potreba za gnojenje krompirju na 400 m². Posestniki, ki vzamejo ta gnojila, obvezati se morajo, da bodo gnojili ta del polja samo s temi gnojili in da bodo krompir, ki ga izkopljejo tehtali. Nadalje morajo pustiti ravno toliko prostora zemljišča nepognojenega, da se bo lahko videl razloček med gnojenim in negnojenim krompirjem. Dobro je, če gnojijo ostali del polje, kakor je navada, a krompir iz 400 m² tako gnojenega polja spet tehtajo. Iz poskusa si bodo potem lahko sami preračunali, ali se jim gnojenje z umetnimi gnojili izplača ali ne. Kdor misli napraviti poskuse, prijavi naj se čim preje v „Gor. kmet. društvu“.

Brzobjavna vremenska napoved. — Od 1. aprila do 31. oktobra pošilja c. kr. meteorologična postaja na Dunaju na vse brzobjavne postaje Avstrije, izven Trsta, Istre in Dalmacije vsak dan popoldne razun ob nedeljah napoved, kakšno bo vreme naslednjega in, kolikor se more določiti, tudi tretjega dné. Te brzobjavke obstoje iz črk, od katerih ima vsaka poseben pomen. S pomočjo ključa, ki se kupi na pošti za par novcev, se te črke prav lahko raztolmačijo. Za kmeta je ta napoved velike vrednosti, ker se zna po nji primerno ravnati. Želeti bi bilo, da bi se v vsakem kraju, kjer se nahaja brzobjav vsemu ljudstvu s pomočjo zastav, ki se razobesijo na kak hrib, naznanilo, kakšno bo vreme. Bela zastava bi imela n. pr. pomen, da bo vreme lepo, rdeča, da bo dež, itd. Te stvari bi se morali poprijeti ali županstva, poštarji, učitelji ali duhovniki. Ljudstvo bi bilo gotovo jako hvaležno onemu, ki bi se za stvar zavzel.

Na novo priglašeni udje Goriškega kmetijskega društva.

Bandelj Vincenc, pos. Gabrovica
 Kerštan Alojzij,
 Ostruška Alojzij, Coljava Gabrovica
 Nemic Josip, Šempeter 205
 Vrtovec Franc, Vrtovče-Šmarje
 Makovec Maks, . . .

Zuccatto pl. Anton, velepos. Sv.
 Mišel 51 pri Šempasu
 Rijavec Alojzij, pos. Sv. Mišel 24 pri
 Šempasu
 Mladovan Anton, pos. Sv. Mišel 33 pri
 Šempasu

Velikonja Anton, pos. Sv. Mihel 47 pri Šempasu	Pipán Ivan, pos. Preserje 16
Leban Anton, pos. Sv. Mihel 38 pri Šempasu	Godnič Alojz, Kostanjevica 70
Loverčič Anton, pos. Sv. Mihel 2 pri Šempasu	Trampuž Benedikt, . 30
Leban Jožef, pos. Sv. Mihel 32 pri Šempasu	Spačal Jožef, . 19
Terčič Franc, pos. Sv. Mihel 56 pri Šempasu	Trampuž Jožef, učit. . 28
Mervic Josip, pos. Sv. Mihel 23 pri Šempasu	Okretič France, . 94
Samokec Gregor, pos. Sv. Mihel 54 pri Šempasu	Trampuž France, . 113
Likar Ladislav, naduč. Ozeljan 124	Godnič Jožef, . 119
Špacapan Ivan, žup. pos. . 72	Škabar France, . 127
Špacapan Franc, . . 104	Batistič Matija, . 129
Špacapan Blaž, . . 67	Trampuž Venčeslav, . 34
Špacapan Anton, . . 52	Trampuž Karol, . 142
Špacapan Blaž, . . 75	Vendramin Franjo, višji učitelj Dutovlje
Špacapan Andrej, . . 66	Širca Viktor, Godnje 17
Špacapan Franc, . . 54	Škrlj Alojz, . 14
Mervic Anton, . . 55	Tavčar Vincenc . 10
Vouk Anton, . . 56	Štok Janez, Dutovlje 99
Tribušon Franc, . . 89	Tavčar Avgust „ 76
Loverčič Blaž, . . 32	Trebižan Ivan . 4
Škarabot Anton, . . 62	Gomizelj Vinko Dutovlje 3
Vouk Albert, pos. Sv. Križ	Švab Štefan . 41
Pipán Alojz, . . Preserje 9	Ravbar Ivan, župan „ 32
Stepančič Alojz, pos. Preserje 2	Brundula Alojz Kreplje 22
Švara Josip, . . 23	Filipčič Ivan Dutovlje 69
Pipán Karol, . . 15	Šuc Andrej „ 88
Pipán Anton, . . 14	Kljuder Miha „ 94
Lozej Valentin, . . 13	Bonča Franjo „ 59
Pahor Ivan . . 19	Rebec Ivan „ 102
Forčič Ivan, . . 21	Ščuka Josip „ 24
Pipán Filip, . . 21	Petrič Andrej „ 78
Pipán Alojz, . . 18	Vrabec Josip „ 105
Pipán Josip, . . 9	Bandelj Jožef Sveto 39
Pipán Franc, . . 3	Makovec Angelj „ 27
Masten Angelj . . 5	Besednjak Alojz, pos. Sveto 89
Godnik Josip, . . 8	Jazbec Janez, „ „ 99
Kodrič Ivan, . . 10	Vrabec Ivan, „ „ 82
Švara Franc, . . 7	Jazbec Anton, „ „ 53
Krajniger Josip, . . 11	Jazbec Alojz, „ „ 67
Švara Vinko, . . 12	Pipán Alojz, „ „ 55
Pipán Vinko, . . 6	Štolfa Alojz, „ „ 77
	Švara Ivan, „ „ 76
	Stantič Anton, „ „ 51
	Krmelj Alojz, „ „ 49
	Švara Vinko, „ „ 24
	Kovačič Jožef, „ „ 13
	Kukanja Anton, „ „ 56
	Kovačič Janez, „ „ 46

Petrovčič Anton, pos. Čepovan	
Cotič Alojz, velepos. Cerovo	
Škerk Janez, pos. Samotorca 22	
Griljanc Karol, „ Salež 58	
Doljak Josip, Grgar	
Žiberna Pavel Štorje	
Bončina Matija, Gor. Tribuša 2	
Makuc Jakob „ 97	
Humar Martin „ 52	
Šuligoj Štefan „ 60	
Gruden Peter „ 70	
Škvarča Jakob „ 71	
Bončina Alojz „ 75	
Mrak Janez „ 25	
Gregorač Martin „ 53	
Ličar Peter „ 59	
Vončina Peter „ 34	
Ogrič Gašpar „ 69	
Podgornik Alojz „ 96	
Murovec Henrik „ 58	
Kolenec Matevž „ 77	
Vončina Jožef „ 28	
Podgornik Anton „ 30	
Eržen Filip „ 78	
Gruden Jakob „ 91	
Pavšič Jožef „ 9	
Škvarča Florjan „ 51	
Bončina Matevž sin „ 33	
Rožec Valentin „ 89	
Hvala Jožef „ 15	
Hvala Martin „ 40	
Mrak Gašpar „ 41	
Ličar Andrej „ 73	
Vončina Matija „ 72	
Skok Jožef „ „	
Bončina Luka „ 68	
Makuc Franc „ 38	
Šuligoj Jožef „ 7	
Brezavšček Jožef „ 22	
Ličar Jožef obč. tj. „ 4	
Bončina Ludvik „ 47	
Škvarča Gregor župan „ 57	

Rustja Anton naduč. Tribuša	
Metlikovec Janez Volčjigrad 4	
Kerševan Janez pos. Gradišče 81	
Komel Matija „ „	
Vrč Anton Stegovci v Šmarjahl 129	
Sorrè Henrik oskrbnik Rihenberg	
Jančič Anton Vedrijan	
Kuštrin Andrej Rakovec 22 Podmelec	
Bizjak Ivan velepos. Rakovec-Kneža 71	
Božič Peter pos. Logeršče 9 Podmelec	
Šorli France „ Klavže-Podmelec 61	
Božič Štefan „ „ „ 53	
Kenda Miha „ Lisec-Kneža 48	
Murovec Jožef pos. Podmelec 46	
Golja Ivan Sela-Podmelec 17	
Golja Jakob „ „ 65	
Kozorog Štefan Sela-Podmelec 76	
Zidarič Janez Šempolaj 15	
Kerševan Franc Gradišče 16	
Černic Valentin velepos. Šempeter	
Nusdorfer Franc Gabrije 30	
Turk Franc „ 56	
Furlan Florjan „ 89	
Vales Anton „ 20	
Uhelj Josip „ 10	
Ukmar Karol „ 19	
Turk Janez „ 7	
Čehovin Alfonz „ 53	
Kus Jožef „ 65	
Pegan Gregor „ 39	
Ukmar Franc „ 15	
Turk Franc „ 23	
Rebek Franc „ 34	
Vrtovec Anton „ 102	
Gorup Tomaž „ 69	
Krouza Franc „ 6	
Pegan Jožef „ 100	
Pegan Ignac trg. „ „	
Suban Franc „ 80	
Mesesnel Janez „ 25	

(Dalje pride).

